

Posudok habilitačného diela

Mgr. Michal Habaj, PhD. predložil k habilitácii prácu *Kambýses II. Od tradície k histórii*. (Krakov 2016, 186 strán). Problematike dejín Perzskej ríše, resp. Peržanov sa venuje dlhodobo a plánovite. Okrem vedeckých štúdií pripravil pre študentov i študijný text o dejinách Peržanov a populárno-vedecké články. V užšom zmysle slova si za predmet svojej práce zvolil Kambýsa II., ale v širšom zmysle – na pozadí jeho osudov i osudov jeho predchodcov na perzskom tróne predkladá čitateľom chronologicky rozsiahlejšie dejiny Perzskej ríše od jej založenia až po Kambýsovu smrť. Ani to však nie je všetko, pretože sa v texte dotýka aj štátnej správy Perzskej ríše, hospodárskych základov ríše, náboženstva, kultúry i vzťahov k súdobým krajinám (predovšetkým Grékov).

V úvode svojej práce musel riešiť základný problém – pramene o živote a vláde perzského kráľa, ktorý sa chtiac-nechtiac ocitol medzi významnejšími perzskými vládcami. Svoj výklad v tejto problematike začína opisom gréckych zachovaných prameňov, predovšetkým diela gréckeho historika („otca dejepisu“), pôvodcom maloázijského Herodota. Tento historik zachoval najrozsiahlejšie a najsystematickejšie spracované dejiny Kambýsovho života a vlády. Bolo to spôsobené tým, že pôvodné perzské, prípadne egyptské pramene boli pomerne vzácne, ale rôzni grécki historici prebrali informácie z nezachovaných orientálnych prameňov, a z ich diela zase čerpal Herodotos, ktorý vo svojom diele zachoval mnohé fragmenty staršej i mladšej gréckej a v konečnom dôsledku aj rímskej historiografie. Aj v prípade jeho diela musel Michal Habaj rekonštruovať pôvodné správy o Kambýsovi – oddeliť mytologickú časť Kambýsovho príbehu od skutočného historického obrazu (preto aj podtitul jeho práce).

Následne svoj historický výklad rozdelil Michal Habaj do viacerých kapitol a podkapitol. Jeho členenie zodpovedná buď jednotlivým fázam Kambýsovho života alebo problémom života celej ríše: napr. deviatu kapitolu venoval otázkam etnicity, kultúry a náboženstva v Perzskej ríši.

Svoju pozornosť sústredil na jednotlivé fázy Kambýsovho života – jeho pôvod a postavenie v rámci kráľovskej rodiny, a jeho spoluvládu so svojím otcom. Ako samovládca sa dostal do popredia až po smrti svojho otca Kýra, ktorý zahynul pri

svojej poslednej vojenskej výprave proti Massagetom. Nasledoval Kambýsov nástup na trón a informácie o jeho rodine (najmä manželkách).

Kambýses sa významne zaslúžil o usporiadanie rozsiahlej ríše, o jej administratívu i o využívanie úspechov pri organizovaní ríše, ktoré dosiahli jeho predchodcovia.

Až po upevnení svojho postavenia v srdci ríše sa mohol Kambýses zamerať na výboje smerom na juhozápad do Egypta. Autor práce podrobne sleduje zabezpečenie výpravy, budovanie zázemia a napokon aj výsledky vojenských operácií v Egypte a Afrike vôbec. Záverečnú kapitolu autor venoval Kambýsovej smrti a napokon sa pokúsil aj zhrnúť postavenie, význam a úlohu Kambýsa v procese dejín Perzskej ríše.

Michal Habaj sa pri opise jednotlivých kapitol svojej práce odvoláva na zachované pramene a výsledky svojich zistení konfrontuje alebo porovnáva s výsledkami mnohých zahraničných bádateľov. Postupne vytvoril pestrý a mnohotvárný obraz nielen o samotnom Kambýsovi ale aj prípadne o zmenách, ktorými Perzská ríša za jeho vlády prechádzala.

Jeho práca nebola jednoduchá. Ako sme už ukázali pri rozbere použitých prameňov a problémoch pri práci s nimi, musel často riešiť drobnejšie ale i väčšie problémy vyplývajúce zo stavu zachovania prameňov, ale napr. aj rôznych interpretácií modernej historiografie.

Práca Michala Habaja je v našich podmienkach výnimočná. Na Slovensku sa málokto zaoberá dejinami civilizácií na Blízkom Východe (výnimku snáď tvorí len egyptská civilizácia).

Práca Michala Habaja je precízne napísaná. Autor venoval veľkú pozornosť aj formálnemu spracovaniu práce, je napísaná jasným a čistým jazykom, takže je prístupná čitateľom z vedeckého prostredia, i pre širšiu čitateľskú obec.

Odporúčam prijať predloženú prácu k habilitačnému konaniu a po úspešnej habilitácii navrhujem, aby Michalovi Habajovi bola udelená hodnosť docent v odbore všeobecné dejiny.

Trnava 24. januára 2017

doc. PhDr. Pavol Valachovič, CSc.

Katedra všeobecných dejín
Filozofickej fakulty Univerzity
Komenského v Bratislave